

Hakkari İli ve ilçelerindeki ekonomik sorunların tespit edilip çözüm önerilerinin hazırlandığı tasarıdır.

HAKKARİ İLİ VE İLÇELERİNİN EKONOMİK SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ RAPORU

YÜKSEKOVA TİCARET VE
SANAYİ ODASI

EYLÜL 2018

Yüksekova Ticaret ve Sanayi Odası tarafından hazırlanan, Hakkari İli/ilçeleri ve bölge için önem arz eden sorunlar ve çözüm önerileri aşağıya maddeler halinde sunulmuştur.

1- 2016 yılında yaşanan sokağa çıkma yasağı nedeniyle 78 gün kapalı kaldığımız süreden sonra, yardım maksatlı hükümetimiz tarafından basit usuldeki esnafa, alt limiti 1.500,00-TL üst limiti 3.000,00-TL, toplamda 1173 esnafımıza yardım yapılmıştır. Ama maalesef gerçek usuldeki tüccarımıza 10.000,00-TL yardım yapılacağı zikredilmesine rağmen, halen bu ödeme yapılmamıştır. Bahse konu ödemenin yapılmasının esnaf ve tüccarımızı büyük ölçüde rahatlatacağını düşünmekteyiz.

2-Yüksekovamızda yıllardır uğraş verdiğimiz ve 2011/2474 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuş olan ve 16.10.2017 tarihi itibariyle faaliyete geçmiş olan Yüksekova Gümrük Müdürlüğü (İç Gümrükleme Müdürlüğü) halen B sınıfı kategorisinde bulunmaktadır. Gümrüğümüzde her türlü ihracat işlemi yapılmasına rağmen ne yazık ki ithalat işlemlerine yetkili kılınmamıştır. İlimiz ticari hayatının canlanabilmesi için gümrüğümüzün en kısa zamanda A sınıfı kategorisine alınarak yetkilendirilmesi gerekir.

3-Şemdinli Derecik Sınır Kapısı'nın, 14 Şubat 2011 Tarihinde 2011/1434 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı olmasına rağmen, halen faaliyete geçmemiştir. Oysa söz konusu kapının bölge için büyük önem arz ettiğini belirtmek isteriz.

Ayrıca, malumları olduğu üzere, dönemin Başbakanı ve şimdiki Türkiye Büyük Millet Meclisi Meclis Başkanı Sayın Binali YILDIRIM'ın, 5 Haziran 2018 tarihinde Hakkari ziyaretleri esnasında, Şemdinli Alan Sınır Kapısı'nın çalışmalarının başlatılacağı ve bununla ilgili gerekli çalışmaların yapılacağını iletmişti. Hakkari ili için sınır kapılarının önemi çok büyük. Bu nedenle, Şemdinli Alan Sınır Kapısı'nın da bir an önce ticari faaliyetlerin yapılması için faaliyete geçirilmesi büyük önem arz etmektedir.

4-Yüksekova Selahattin Eyyubi Havalimanında uçuşların günde tek sefer olması ve 2 şehre (Ankara-İstanbul direk) uçuşması dolasıyla, biletlerdeki artışın ciddi anlamda yüksek olması, esnaf ve tüccarımıza etkilemekte bunun yanında, İran ülkesine komşu olduğumuzdan İranlı vatandaşlarında sık kullandığı güzergah olmamıza olumsuz etkileri bulunmaktadır. Alınan bilgilere göre, kış uygulamasında ise sefer sayılarının azalacağı bilgisine ulaştık. Bilinmelidir ki, bir şehrin kalkınmasının başında gelen dinamikler arasında turizmde gelmektedir. Ulaşım medeniyettir insanları, iyi imkanlara farklı kültürlerle kavuşturmak için bir nimet vazifesindedir. Ancak yukarıda da değindiğimiz gibi, bilet fiyatlarının yüksek olması ve sefer sayılarının yetersiz olması, çözülmesi gereken sorunların başında gelmektedir. Bu konunun ilgili yerlere iletilmesinin il ekonomisine büyük ivme kazandıracığına inanmaktayız.

5-Esendere Sınır Kapısı'nda da hala istediğimiz düzeyde ithalat işlemlerini gerçekleştiremiyoruz. Neredeyse yok denecek kadar az. İç Gümrüklemenin A kategoriye alınıncaya kadar, gününbirlik ticaret yapan vatandaşlarımıza gerekli kolaylıkların sağlanması gerekmektedir. Sınır kapıları, bir şehirde, bölgede bacasız fabrika görevi görmektedirler. Bu nedenle, özellikle hükümetimizin büyük önem verdiği Hakkari/Yüksekova'mız için bu dinamiklerin bir an önce iyileştirilmesi ve tüccar/esnaflarımızın ticaret yapma imkânına erişmeleri için ilgili yerlere gerekli bilginin verilmesi elzemdir.

6-Destek ve teşviklerin iyileştirilmesi ve Yüksekova başta olmak üzere Bölgede dezavantajlı durumda olan il ve ilçeler için 7. Teşvik Bölgesinin oluşturulması ve buradaki demografik yapılar, ticari sirkülasyonlarda göz önünde bulundurulacak gerekli düzenlenmelerin yapılması önemlidir. Çünkü, bölgede her anlamda ciddi avantajlara sahip il ve ilçeler bulunduğundan, aynı kategoride ve aynı teşvik bölgesinde değerlendirmenin ciddi sorunlara yol açtığını belirtmek isteriz. Örneğin, Hakkari'nin; Diyarbakır, Mardin hatta Van ile aynı teşvik bölgesinde yer alması ve gelişmiş büyük şehirler ile aynı performansı gösterememesi (eğitim, sağlık, yatırım, sanayi vs.) ciddi boşlukların oluşmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle, Hakkari gibi dezavantajlı konumda olan iller için farklı reformların geliştirilmesi, oluşturulacak yeni teşvik bölgesindeki illerin farklı özellikleri de göz önünde bulundurulacak, cazip yatırım alanlarının oluşturulması ve bu illerin de geri kalmışlıktan bir an önce çıkması için önem arz etmektedir.

7- Navlun bedellerinin yüksek olması ve akaryakıt fiyatlarındaki artış, ihracatçılarımıza büyük maliyet getirmektedir. Sürekli artan fiyatlar karşısında nakliye firmaları da buna paralel sürekli fiyat güncellemesi yapmak zorunda kalmaktadırlar. Buda ihracatımıza ek maliyet olarak yansımaktadır. İlimizde sanayi ve üretimin olmaması sebebiyle, ihracatçılarımız ihraç mallarının tamamını batı bölgelerimizde tedarik etmektedirler. Hal böyle olunca, en uzak gümrük kapısı konumunda olan Esendere Sınır Kapımıza yönelik bu soruna acilen bir çözüm bulunmalıdır.

Bu soruna, 26.06.2006 tarih ve 2006/10784 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan " İhraç Malı Taşıyan Araçlara Motorin Tesliminde Özel Tüketim Vergisi ve Katma Değer Vergisi İstisnası Uygulanacak Sınır Kapılarına İlişkin Karar"ın 1. Maddesinde yer alan ekli sınır kapılarına Esendere Sınır Kapısının eklenmesi çözüm olacaktır.

8- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından modernizasyonu yapılan ve Gümrük ve Turizm İşletmeleri Ticaret Anonim Şirketi'nce (GTİ) işletilmekte olan ve çıkış sahasında yer alan kantarın yerinin acilen değiştirilerek, çıkış sahası girişine alınması gerekmektedir. Konumu itibariyle, araç yoğunluğunda sıkışıklığa ve kargaşaya sebebiyet vermesinin yanı sıra, büyük zaman kaybına da neden olmaktadır.

9- Sokağa çıkma yasağının başlamasından önce yaşanan hendek ve barikatlar süresince durma noktasına gelen il ekonomimiz, güvenlik güçlerimizin bu sorunu bertaraf edip kontrolü sağladığı günden bu zamana kadar halen düzelmemiştir.

Buna yönelik olarak, 61 Seri Nolu KDV Genel Tebliği kapsamında " Yurtdışında İkamet Edenlere Döviz Karşılığı Yapılan Satışlarda KDV İhracat İstisnası Uygulanmasına Yetkili Kılınan Gümrük Kapıları"na Esendere Gümrük Kapısının eklenmesi elzemdir. Bu yetki çok zor durumda olan esnafımıza can suyu olmanın yanında, bölge ekonomisine büyük bir ivme ve canlılık getirecektir.

10- Ülkemiz ile İran İslam Cumhuriyeti arasında uygulanmakta olan Gümrük Tarife Cetveli karşılıklı olarak uyumlu hale getirilmelidir. Tarife cetvelinde yer alan ölçü birimleri, her iki ülke tarafından farklı uygulanmaktadır. Örneğin, adet ölçü birimini esas alarak ihraç ettiğimiz mobilya cinsi ürünü, İran tarife cetvelinde kg olarak vergiye esas almaktadır. Bunun sonucunda, ürünün ihraç fiyatının iki katı kadar bir vergi doğmaktadır. İran devleti buna benzer birçok ürüne yüksek vergiler uygulayarak, Türk Menşeli ürünlerin ülkeye girişine ket vurmaktadır.

11- Diyarbakır Küçük ve Orta Ölçekli Mükellef Grup Başkanlığına bağlı Yüksekova mükelleflerinin, vergiye tabi dosyalarının vergi müfettişlerince yerinde denetimi güvenlik gerekçesiyle yapılamamaktadır. Mükelleflerimizin dosyaları, Van'a hatta Ankara'ya istenmektedir. Dosyaların kaybolması ve yaşanan zaman kaybı ciddi sorunlar yaratmaktadır. Vergi Müfettişlerinin, daha önceki yıllarda yıllık turnelerinde yaşanan her türlü olumsuz şarta rağmen, Yüksekova'daki mükelleflerin dosyalarını yerinde incelendikleri bilinmektedir. Ayrıca, Hükümetimizin ve güvenlik güçlerimizin özverileri ile ilçemizde güvenlik sorunları da büyük ölçüde bertaraf edildi. Vergi denetiminin yerinde incelenmesi için; ulaşım, konaklama ve güvenlik sorunlarının olmadığını belirtmek isteriz.

İhracatın tabana yayılabilmesi, herkesin, her esnafın ihracat yapabilmesi, ihracat kültürünün yaygınlaştırılması, ihracatta bürokratik engellerin kaldırılarak kolaylaştırılması için tüm kurumların elbirliğiyle mücadele vermesi gerektiği inancını taşımaktayız. Bu nedenle, denetim elemanlarının ilçeye gelmelerinde herhangi bir sakıncanın olmadığını belirtmek isteriz.

12-Transit Ticaret Taşımacılığına açık bulunan Esendere Sınır Kapısından tam kapasite yararlanılabilmek için, Yüksekova-Van karayolları güzergahında Tır Dinlenme Parkları oluşturulmalıdır. Karayollarımızın Tır taşımacılığına uygun hale getirilmesi yanında, Van il sınırları içerisinde yer alan 32 virajlar olarak bilinen Güzeldere geçidinde yapımına başlanan tünel geçişlerinin, planlanan zamanda faaliyete geçmesi sağlanmalıdır.

13- Dış Ticarete Risk Esaslı Kontrol Sistemi (TAREKS), bilindiği üzere ithalat ve ihracat aşamalarında uygulanmakta olan denetim mekanizmasını ifade eder. Doğu Anadolu Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğünün Van ilinde olması hasebiyle TAREKS kontrol müdürlüğünün de Van ilinde olması gerekmektedir. İl olarak en yakın kontrol müdürlüğünün bir tanesi Diyarbakır bir diğeri de Iğdır ilinde yer almaktadır. Mükelleflerimiz için bu durum gecikmelere, maliyet artışlarına ve 400 Km. uzaklıkla mağduriyetlere sebep olmaktadır. Daha sağlıklı, daha seri ve daha ucuz bir maliyet için TAREKS müdürlüğünün Van ilinde konuşlandırılması son derece önemli olacaktır.

14-Yıllardır süregelen Ülkemiz ile İran arasındaki gümrük kapılarında yaşanan saat farkına köklü bir çözüm bulunmalıdır. Bu soruna yönelik sadece İran ile karşılıklı olarak sınır kapılarında yolcu ve gümrük işlemlerinde geçerli olmak üzere ortak bir saat diliminin uygulanması bu sorunun çözümü noktasında önemli bir adım olacaktır.

15- Yıllardır devam eden ve her platformda çözüm getirileceği konusunda karar verilen araç depolarındaki yakıt sorunu, ne yazık ki adeta kangrenleşerek devam etmektedir. Bilindiği gibi, sorunun kaynağı İran'a giden ve dönmekte olan Türk plakalı araçlara yakıt alıp almadıklarına bakılmaksızın uygulanan cezai işlemdir. İran devletinin Türk plakalı araçlara mutad depo kapsamında yurda getirilmekte olan yakıt için herhangi bir cezai işlem yapmamaları için gerekli anlaşmaların komşu il valiliklerince yapılabileceği tespiti yapılmıştır.

16-Türkiye Turing ve Otomobil Kurumunun Yüksekova'daki irtibat bürosunun ilçe merkezinde olması, yani Esendere Gümrük sahası içerisinde olmaması, mükelleflerimize zaman kaybı yaşatmaktadır. Örnek olarak; Van'dan gelen bir mükellefin komşu ülkeye geçişi esnasında, önce Esendere Gümrük Müdürlüğüne gitmesi daha sonra da tekrar merkeze gelip Triptik Karnesi alıp tekrar gümrük çıkışı yapıp geçmesi ciddi sorunlara yol açmaktadır. Ancak, söz konusu irtibat bürosunun Esendere Gümrük Sahası içine alınması bu soruna çözüm olacaktır.

Saygılarımızla

Yüksekova Ticaret ve Sanayi Odası
Yönetim Kurulu Başkanlığı